СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 142. Джерзі Ситі, Н. Дж., пятниця, 23-го липня 1943. No. 142. Jersey City, N. J., Friday, July 23, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВЛАСНИКИ КОПАЛЕНЬ В ІЛИНОЙС ПРИЗНАЮТЬ ПІДВИШКУ УГЛЕКОПАМ

ВАШИНҐТОН. — Під напором Джана Л. Луиса голови майнерської юнії, власники копалень мягкого вугля в Ілинойс підписали новий контракт на два роки. Час праці для вуглекопів продовжено з 7 на 8 годин, але осьма година буде платна півтора раза. Зате у 8-годинний день праці зараховано час дороги від входу в майну до „лиця" майни, тобто до місця, де добувають вуголь. Час острачений на цю дорогу буде признаний майнерам і заплачений вспять від 1938 року до висоти 50 відсотків до 1 квітня, а від 1. квітня аж до кінця сили контракту майнерам заплатять за цілий час.

Після підписання контракту власники повідомили про цей факт Раду Воєнної Праці та зажадали від Адміністрації Цін підвишки на спродаж вугля, щоби покрити новий видаток. У декого панує сумнів, чи уряд прийме цю зміну.

Переговори з власниками копалень твердого вугля ведуться дальше.

ЮНІЇ З СІО ПІДТРИМУЮТЬ ПРАВІ ЕЛЄМЕНТИ ІЗ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ ПРАЦІ.

НЮ ЙОРК. — На нараді делеґатів юній, що належать до Конґресу Промислової Орґанізації (СІО), принято резолюцію, щоби при найближчих праниборах в дні 10. серпня підтримати кандидатів з правого крила Американської Партії Праці в стейті Ню Йорк і в той спосіб не допустити до перемоги комуністів. Наради відбулися в готелю Астор при співучасти 250 делеґатів, які представляють 100 відділів із 16 юній, приналежних до СІО. Рішено також повести акцію проти тих конґресменів, що голосували за протистрайковий закон понад вето президента. Делеґати домагалися знесення заборони платні понад 25,000 долярів, що є включена в пляні Румля.

ЗАКИДАЮТЬ УРЯДОВИ ПАРТАЦТВО В ХАРЧОВІЙ АДМІНІСТРАЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Республиканський комітет для студіювання харчової справи здав звіт із своєї праці. У звіті сказано, що комітет переглянув 1,000 вивидавництв, які фахово займаються харчовими справами. Між ними 10 відсотків редакторів приписують теперішні трудноші в чарчових справах в Америці самій адміністрації харчів. Там є багато людей необізнаних з постачанням харчів, багато незнання і недогляду. Цей звіт видруковано в конґресовім рекорді, хоч конґрес вже розїхався на вакації.

65,000 ВОЄННИХ ПЛІННИКІВ В АМЕРИКАНСЬКИХ ТАБОРАХ.

ВАШИНҐТОН. — Уряд плянує будувати додаткові табори для воєнних плінників, що їх забрали в Північній Африці в числі 267,000. Багато з них прибуде до Злучених Держав. Досі привезено сюди 65,058 плінників і їх розміщено в 38 таборах. Між плінниками є 45,355 німців, 19,641 італійців і 62 японців. Японці приміщені в окремім таборі. Від 4. червня число полонених зросло на 28,000 осіб.

НОВА ДОПОМОГА ДЛЯ ГОЛОДНИХ У ГРЕЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Із стейтів Нової Анґлії зібрано й доручено Грецькому Товариству Воєнної Допомоги 140,000 дол. одним чеком на руки предсідника грецького комітету. Обчисляють, що досі американський нарід зложив на допомогу жертвам війни в Греції 10,000,000 долярів. Предсідником комітету є Кіріякос Варваресос, директор Банку Греції в Ню Йорку.

НЕПОРОЗУМІННЯ МІЖ ЛАТИНСЬКИМИ АМБАСАДОРАМИ У ВАШИНҐТОНІ.

ВАШИНҐТОН. — Хуан Франсіско де Карденас амбасадор Еспанії та д-р Франсіско Кастільо Нахера амбасадор Мексика живуть недалеко при 16 вулиці і ведуть між собою спір за промову мексиканського амбасадора з нагоди Дня Бастілії. В цій промові мексиканський амбасадор назвав ґен. Франка диктатора Еспанії зрадником та наказним володарем. Еспанський амбасадор вніс протест до департаменту стейту, але секретар Гол каже, що він занадто занятий тепер, щоб розглянути справу. Промова мексиканського амбасадора була виголошена по радіо, що його контролює Бюро Воєнної Інформації.

ДОМАГАЄТЬСЯ ПОСТІЙНОЇ АРМІЇ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

ВАШИНҐТОН. — Бриґадир ґенерал Джан М. Палмер написав статтю в півурятовім „Інфантрі Джорнел" з пропозицією створити в Злучених Державах сильну постійну армію на те, щоб кожен американець мав нагоду відбути фізичне тиховання. Водночас ґенерал проєктує створити один департамент національної оборони, а йому підчинити армію, фльоту і летунство. Розміри армії залежатимуть від зобовязань, які прийме Америка на себе при заключенню мира.

Плянують Третю Воєнну Позичку на 15 Білионів

ВАШИНҐТОН. — У вересню розпічнеться кампанія за третю воєнну позичку на 15,000,000,000 дол. Її мають дістати не від банкирів, але просто від населення. Секретар скарбу Морґенто каже, що це є найбільша фінансова програма в історії світа. Забезпека для вірителів буде тасама, що її держава дала при другій позичці, яка досягла 13 білионів долярів.

ДРУКУЮТЬ СПЕЦІЯЛЬНІ ГРОШІ ДЛЯ ОКУПОВАНИХ КРАЇВ

ВАШИНҐТОН. — В урядовім бюрі для виробу й друковання грошей пущено в рух машини, щоб друкувати новий рід грошей. Є це гроші для інвазії. Досі не оголошено детайлів про ці гроші, але догадуються, що вони будуть подібні до тих, які уживано в північній Африці. Також не знати, чи в Сицилії вже циркулюють нові гроші. Не кажуть також, чи нові гроші будуть уживані на европейськім континенті.

ПРОСЯТЬ РУЗВЕЛТА РАТУВАТИ ЕВРОПЕЙСЬКИХ ЖИДІВ

НЮ ЙОРК. — На конференції для обговорення ратунку для 4,000,000 европейських жидів, що остають під пануванням німців, вибрано комісію для міжнародних переговорів у цій справі. Головою комісії є д-р Макс Лернер, письменник і професор політичних наук. Принято резолюцію, щоб комісія віднеслася до президента Рузвелта, щоб він при помочи департаменту стейту назначив спеціяльних референтів-урядовців, якіб постійно займались ратунком для жидів. Принято думку, щоб Злучені Держави й Велика Британія дали забезпечення фінансової допомоги для жидів, що опиняться в невтральних краях, а це в Туреччині, Швайцарії, Еспанії та Швеції.

ТЕЛЕВІЗІЯ БУДЕ ЗАГАЛЬНА ПІСЛЯ ВІЙНИ

НЮ ЙОРК. — Давно ожидане поширення телевізії, так як тепер поширене радіо, буде здійснене безпосередно після війни, як це заявляє Ралф Р. Біл, директор для дослідів Радіо-корпорації в Америці. Біл каже, що винаходи в воєннім часі так посунули справу наперед, що треба лише нагоди, щоб телевізія стала конечною потребою в кожному домі.

Папа Проти Бомбардування Риму

Папа Пій вислав до кардинала Маркетті-Салваджіяні, ґенерального вікарія римської діецезії, письмо, в котрім висказує жаль, що його заходи врятувати Рим від повітряних рейдів не повелися. Хоча письмо осуджує рейд на Рим, усетаки націсти й фашисти мусять бути розчаровані у своїх сподіваннях, що рейд на Рим доведе до ближчих зносин між ними й Ватиканом. Папське письмо видимо осуджує обі сторони.

Адольф Бертрам, кардинал з Бреслава, в Німеччині, вислав папі кондоленційну телеграму спроводу бомбардування Риму.

Японське радіо каже, що бомбардування Риму осуджують не тільки католики й християни, але й ввесь світ.

ДЕ ҐОЛЬ ЩЕРАЗ ОПИСУЄ СВІЙ РУХ ЯК НЕ ПОЛІТИЧНИЙ

Ґенерал Де Ґоль заявив в Алжірі у розмові з Дру Миделтоном, кореспондентом „Ню Йорк Таймсу", що його рух не є політичний, а змірає тільки до обєднання всіх французів для визволення Франції від німців. Він запевняв, що тепер „люди кожної політичної партії, від крайної правої до комуністів, сидять разом зо священиками й бувшими офіцирами армії й плянують саботаж". Доперва по звільненню Франції кожний стане працювати згідно зо своїми партійними поглядами, але й та праця буде певно значно змінена досвідами війни. Він запевняв, що французи хочуть демократичного устрою.

ЖІРО ЗАПЕВНЯЄ ПРО УЧАСТЬ ФРАНЦУЗІВ У НАСТУПІ НА ІТАЛІЮ

У Лондоні ґенерал Жіро заявив у публичній промові, що незадовго французькі війська займуть більше місце серед рядів аліянтських у наступі на Італію.

БРИТІЙСЬКИЙ УРЯД ВИЗНАЄ СЕРБСЬКИХ ПАРТИЗАНІВ

С. Л. Сулцберґер, кореспондент „Ню Йорк Таймсу", подає з Каїро, що британський уряд установив військовий звязок з югославянськими партизанами. Він добачує в цьому кроці певно охолодження відносин Британії до четників ґенерала Міхайловича.

НІМЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КОМІТЕТ У МОСКВІ ЗАКЛИКУЄ НІМЦІВ ДО БУНТУ ПРОТИ ҐІТЛЕРА

Московська „Правда" подає текст заклику проти-націстичного німецького національного комітету до німців. Відозва взиває німців звернути зброю проти Гітлера й завести в себе демократичний устрій.

ДОБРЕ ЗАСЛУЖЕНИЙ ВІДПОЧИНОК. — Як тільки вояк вернеться зо свого завдання, він негайно йде на відпочинок (американські вояки назвали це „бонк фатіґ"). Капітан маринарів Отис Калгун, що зображений на світлині, знятій на летничім майдані Гендерсона в Ґвадалканалі, щойно вернувся з рейду на японські позиції.

АЛІЯНТИ ЗАБРАЛИ ЕННУ Й БІЛЬШУ ЧАСТИНУ СИЦИЛІЇ

ГОЛОВНА АЛІЯНТСЬКА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Американська сема армія наступає поспішно в центральній частині Сицилії, женучи перед собою розбитих італійців до північно-східного рога острова та скоро захоплюючи слабо боронений західний сектор. У руках Аліянтів найшлася вже більша частина острова з Енною, осередним комунікаційним узлом острова, котрий захопили американські й канадійські війська. Захоплення цього міста відтяло поважні частини німецьких і італійських військ, котрі боронилися завзято в околиці. Зо захопленням Енни попала в руки Аліянтів велика частина залізничої сітки острова.

Довкола Катанії ще далі йде завзята битва. За думкою аліянтських командантів, ворог плянував ставити головний опір власне в північно-східній частині острова, на горах довкола Мессіни, в тому числі й на вулькані Етні.

Аліянтські летуни бють по всіх позиціях ворога, не стрічаючи з його боку ніякого відпору. Число воєнних бранців, взятих на Сицилії, виносить уже 40,000. У своїй розмові з ґазетярами ґенерал Айзенговер, головний командант аліянтських військ, заявив, що наступ тепер збрижається до найтруднішої частини та що можна сподіватися, що він буде поступати повільніше. Він підчеркнув одначе, що досі італійський опір був ще слабший, ніж Аліянти сподівалися; мовляв, ці, що знали італійців, заповідали, що вони не будуть воювати зо завзяттям, але слабість їх опору перевищила всякі сподівання.

ҐАЗЕТЯРІ ДОБРЕ ЗАДЕРЖАЛИ СЕКРЕТ.

ЛОНДОН. — Премієр Чорчил заявив у парляменті, що він не знав про те, що ґен. Айзенговер подав був ґазетярам наперед вістку про наближаючуся інвазію Сицилії; він дав до зрозуміння, що, коли це правда, то ґазетярі добре заховали тайну. Свою заяву подав премієр на запит одного посла.

НАСЛІДКИ БОМБАРДУВАННЯ В РИМІ.

БЕРН. — Вістка про конференцію Гітлера й Муcолінія не звертає на себе більшої уваги населення Риму, не дивлячися на те, що на праказ фашистівського уряду ґазети стараються розкричати цю конференцію як кольосальну подію. Все просто населення Риму заняте бомбардуванням.

До Стокгольму прийшли вісти, що італійський уряд дав населенню інструкції, аби всі, що можуть, покинули Рим. Це дало притоку до справжнього виходу з Риму, в котрому нормальне населення в півтора міліона людей зросло від війни до двох міліонів. Тепер усі родини фашистівських урядовців, що зїхалися до Риму, бо думали, що під захороною церков і історичних памяток вони будуть там безпечні від бомбардування, кинулися виїздити з Риму. Через те, що поїздами їхати не можна, бо всі залізниці завалені військовими транспортами, більшість кинулася до автомобілів. Аби облекшити виїзд автами, уряд облекшив продаж ґазоліни, та це мало такий наслідок, що кожний, хто мав якийнебудь автомобіль, пробував ним їхати. Через те всі дороги забиті автами, з котрих велика частина не надається до їзди. У місті і під містом панує страшний хаос.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ДАЛІ НАСТУПАЄ НА ОРЕЛ.

ЛОНДОН. — Червона армія далі підступила під Орел і захопила місцевости, положені від нього всего на півосьма милі. Каже російський комунікат, що німецька команда має тепер до вибору: дати приказ до загального відступу або втратити чверть міліона вояків.

Рівночасно російські війська наступали далі на полудні, загрожуючи німецьким позиціям на Донбасі. Удари червоної армії по різних секторах фронту заставляють німців роспорошувати сили.

АЛІЯНТИ ГОТОВЛЯТЬСЯ ДО УДАРУ НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ.

БЕЙРУТ (Лебанон). — Аліянтські війська в цій частині світу висказують розчаровання спроводу сицилійської кампанії, бо вони сподівалися, що найближча аліянтська кампанія почнеться на Близькому Сході. Команданти потішають їх, щоби вони не нетерпеливилися, бо й на них скоро прийде черга. Тимчасом тут ідуть поспішні приготовання девятої британської армії до воєнних операції у горах.

ВЕЛИКИЙ РЕЙД АЛІЯНТІВ НА ЯПОНСЬКУ БАЗУ БАЙРОКО.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНЬОМУ ПАЦИФІКУ. — Аліянтські бомбовики доконали важкого рейду на Байроко, побережне місто на острові Ню Джорджія, що лежить 8 миль від Мунди. Скинено підчас рейду на базу 133 тони бомб. Було це найважче бомбардування, яке колинебудь роблено на Соломонських островах.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ БУДЕ ОДНА ЗАГРАНИЧНА ПОЛІТИКА?

Республиканський Союз для Повоєнної Політики виробив на своїх недавних зборах у Ню Йорку програму діяльности Республиканської Партії в заграничних справах. У цій програмі є точка про потребу добитися повної перемоги й безумовної здачі ворога та начерк конкретних кроків, які мають поробити конґресмени й сенатори з Републиканської Партії в заграничній політиці Злучених Держав. Мають вони передусім запропонувати й піддержувати думку про конґресове запевнення співпраці Злучених Держав у світових справах. Вони мають домагатися, аби Обєднані Держави остали й по війні обєднаними й як такі разом співпрацювали для запобіження повторенню майбутніх воєн. Американський уряд і американський народ повинні тепер уже плянувати створення орґанізації держав для перебрання повної відповідальности за удержання світового мира.

Тіло, що видало цю програму, не є справді обовязуючим для Републиканської Партії, але його заява має все таки велику вагу, бо в цій конференції брало участь коло триста делеґатів, між ними кількох ґубернаторів й поважне число членів конґресу. Заява ця має кольосальне значення передусім зогляду на велич порушеної нею справи. Цею справою є не лише, яка має бути політика Злучених Держав у заграничних справах, але й те, чи в заграничних справах Злучені Держави мають мати дві політики, чи одну політику, чи в цій політиці Злучені Держави мають бути обєднані, чи розєднані.

Хоч як неможливим виглядає це припущення, а прецінь Злучені Держави вже мали раз живий досвід, що це можливе. Власне при кінці першої світової війни не було в Америці одної заграничної політики. Президент хотів одної політики, конґрес другої. Зогляду на те, що політика президента вимагала позитивної акції, а конґрес не хотів дати на неї своєї, законно потрібної, згоди, політика президента провалилася, і виграла політика конґресу, котра зрештою не вимагала ніякого позитивного акту.

Це розбиття американської політики мало кольосальне значіння й для Америки й для світу, і за загальною думкою довело до вибуху другої світової війни. Через те багато людей думає, що, коли тепер Америка не змінить свого наставлення до світових справ, то знову може прийти до такого, що Америка виграє війну, а програє мир.

Небезпека була справді приявна, бо, як при кінці першої світової війни втратити мир заставила Републиканська Партія, так тепер ця сама партія вперто придержувалася тої самої ізоляційної політики просто до самого Перл Гарбора. Тому то власне треба привитати як важний крок для обєднання заграничної політики краю цю програму повоєнної політики Америки, видану, хоча не авторитетним, а всеж таки поважним тілом републиканців. Вона дає нам надію, що скандальний розділ з першої світової війни не повториться.

Конференція Засудженців

Власне в той час, як американські літаки робили на Рим історичний рейд, італійський диктатор Мусоліні відбував у якомусь північно-італійському місті ще одну стрічу зо своїм союзником, диктатором Німеччини, Гітлером. Хоча ця конференція була би без порівнання цікавішою, якби вона відбувалася в Римі, та всетаки й вона не позбавлена певних цікавих сторінок.

Цікаво передусім, що вісти про неї незвичайно скупі. Офіціяльний комунікат про конференцію каже тільки, що на ній обговорено воєнну ситуацію. Ця лякoнічність зараз наводить на память інші комунікати про подібні минулі конференції; вони були прикрашені запевненнями про повну згоду, до якої дійшли учасники конференції в усіх порушених ними справах, і таке інше. Таке писалося наприклад у комунікаті про передостанню конференцію Мусолінія й Гітлєра в квітні цього року, коли диктатори зїхалися, аби вспокоїти італійців, заклопотаних важкою ситуацією в Африці й загрозою аліянтської інвазії Італії. Коли такого запевнення не має в комунікаті про останню конференцію, то це знак, що таке запевнення вважалося невистарчаючим чи позбавленим значіння. І справді яке вражіння могло би викликати ще одно запевнення диктаторів, що вони погодилися щодо військових справ? Чи вони не погоджувалися в цих справах у квітні, а прецінь потім війська держав Осі набрали ганебно в шкіру в Африці й найшлися нині в таборах воєнних бранців в Америці. Знає теж нині вся Італія, як скінчилася цьогорічна чергова німецька офензива в Росії. Чи можуть диктатори зробити ще щось таке, що могло би підняти в італійців охлялий воєнний дух?

Цікава конференція й тим, що тут не Мусоліні їхав до Гітлєра на рапорт, а Гітлєр до Мусолінія. Це могло би видаватися досить дивним, бо тепер Мусоліні находиться в розмірно багато гіршому положенню, ніж Гітлєр. Адже він утратив всю просто імперію, його край уже під наїздом, а столиця бомбардована. Та видно, що якраз це своє положення використовує Мусоліні для шантажу на Гітлєрі. (Не даром же говорили про нього британці, що він має паршиві карти, але ними добре грає.) Ледво чи можна сумніватися, що якраз своє розпучливе положення використав Мусоліні, аби добитися від Гітлєра далеко йдучих уступок чи допомоги.

Що він не важився загрозити Гітлєрови навіть сепаратним миром, в це теж не можна сумніватися. Чи взаміну за дальше ведення війни він зажадав особистої захорони, чи може збільшення воєнної помочі, чи звільнення Італії з німецької куратели, це виявиться аж колись пізніше. На всякий випадок певно обом диктаторам стало ясно, що справа диктаторів в Італії дійшла, як каже анґлійська фраза, до кінця шнура. Населення Італії видимо вже має досить воювання. Воно й вчас приступлення Мусолінія до війни воювати не хотіло, а тепер, коли скора обіцяна перемога не прийшла, а замісць цеї прийшли невдачі, бомбардування, інвазія, ще й тільки не хоче. Видно це з того, що італійці витають часто наїздників їх краю не як переможців, але як освободителів. Італійці хочуть покласти край війні й зажити миром. Вони хочуть теж бачити конець фашизму, як це видно з поспіху, з яким вони замальовують мусолінівські кличі на мурах.

Конференція диктаторів має на цілі здержати дальший розвал італійського воєнного духа, за котрим мусів би наступити справжній розлам італійського опору Обєднаним Державам. Чи вона вспіє цього доконати, можна поважно сумніватися. Воєнний дух можна рятувати вчас невдачі тільки тоді, коли він давніше існував. Коли його не було спочатку, то ніхто не потрапить його створити підчас невдач. Невдачі можуть доконати тільки одного: обявити світови повний брак воєнного духа. Не можна цього доконати навіть радикальною операцією переміни уряду, як це доказала царська Росія в першу світову війну, коли й повалення царату не потрапило привернути народови охоти до війни.

Через те, щоб не рішено на останній конференції диктаторів, можна з усякою певністю сказати, що не придумано там нічого такого, що могло би назад зробити Італію державою, здібною до тотальної модерної війни. Це зрештою є безпосереднім вислідом італійського приступлення до війни. Потягнув її до війни диктатор проти її волі, чи може він дорікати їй, що вона до неї не має волі? Заманив її до війни обіцянками скорого кінця війни й скорого розділу воєнної добичі: чи може дивуватися, коли італійці, не бачучи можливости розділу добичі, хочуть чим скорше війну перестати?

ДЕНЬ НАРОДИН БЕЛЬҐІЇ

Дня 21. липня обходжено звичайно в Бельґії свято бельґійської державної незалежности. Була це річниця дня 21. липня 1831 року, коли то встановлено законно конституцію Бельґії як незалежної держави. Вийшла була ця держава з повстання бельґійців проти Голяндії, що до того часу правила Бельґією, а було це повстання інспіроване французькою революцією з 1830 р.

Кожного просто року з часу повстання бельґійської держави в день 21. липня святковано цей день не менше врочисто, як найврочистіші релігійні свята. Зрештою державне свято було злучене з релігійними врочистостями. По всьому краю правлено в той день богослуження, співано в церквах патріотичні пісні.

Цього року в день 21. липня мовчать в Бельґії дзвони й не співають національних бельґійських гимнів у бельґійських церквах. На весь край наложив свої лабети жорстокий наїзник і заборонив бельґійцям святкувати день свого державного народження. Старається видно вибити з ума бельґійців память про їх понад столітнє незалежне існування.

Чи вдасться йому цього доконати? Пробувала вже колись такої речі доконати революційна, а по ній цісарська Франція, але кожна спорба була невдачна, кожна спроба тільки ще більше роспалювала народ до самостійного життя. Від 1815 року до 1830 Бельґія була обєднана з Голяндією й мала признану свою конституцію, але протестантський уряд Голяндії робив багато річей, які не подобалися католицьким бельґійцям. Коли уряд рішився на уступства, було вже запізно, аби стримати зріст невдоволення; як уряд почав акцію примушування й застрашування, то це ще більше роспалило полумя невдоволення.

Німці вже мають свій власний досвід з бельґійцями. Ще в першу світову війну вони захопили були Бельґію, без провокації збоку бельґійців і без притоки. Тоді вони залляли були бельґійські міста німецькими жовнірами, розброїли народ й давили усякий обяв спротиву. Багато бельґійців згинуло тоді від розстрілів за непослух окупантам, а всеж таки це духа бельґійців не зломало. Бельґійці ніколи не пристали на приналежність до Німеччини, ні на її окупацію.

Тепер ще одну таку спробу робить націстичний уряд. Він теж наїхав нагло й без провокації й без притоки на Бельґію. Невелика числом населення й війська країна не могла навіть ставити більшого опору. Націсти залляли край і стали правити ним як краєм рабів. Підчас коли цісарський уряд Німеччини домагався колись від бельґійців, аби вони не ставили йому військового опору, то націстичний уряд домагається від населення окупованого краю ще й праці для окупантів. Аби їх до цього заставити, край ограблено з харчів, які передано німецьким воякам і німцям, або перевезено до Німеччини. Коли бельґійці все таки не піддавалися, націсти стали їх вбивати. Досі, кажуть, вбито 7,000 бельґійських патріотів. В одній вязниці Св. Жіль у Брукселі находиться тепер коло 2,500 вязнів, а Ґестапо арештує в Бельґії по 60 осіб денно. Всеж таки опір далі не устає. З Бельґії не приходять ніякі правильні вісти. Тільки окружною дорогою, на Мадрид, Стокгольм, доходять доривочні вісти, але всі вони говорять про одно й те саме: про зривання мостів і залізничих шляхів, про вибухи в фабриках і копальнях, про вибухи на залізничих поїздах, особових і товарових, про замахи на німецьких вояків і поліцаїв і на тих бельґійців, що пішли на „співпрацю" з німцями.

Хваляться бельґійці, що ні в одному окупованому Німеччиною краю не розвинений саботаж так широко, як у Бельгії. Якщо це так є, то цьому й не можна дуже дивуватися, коли взяти під увагу величину краю, особисте знайомство людей між собою та близькість до моря й Анґлії, звідки можна розмірно легко пачкувати всяке приладдя, потрібне для саботажів.

Цього року націстична окупаційна влада робить спеціяльно загострені заходи, аби здушити святкування національного свята народження бельґійської держави. Ці загострення є очевидно тільки реакцією гнобителів на зростаючу серед бельґійців надію, що Бельґії вже не довго оставати під гнетом наїзника. Є ці надії безпосереднім впливом аліянтських перемог на морях, на суші й в повітрю, до котрих будьщобудь невеличка Бельгія причинилася немало своєю неподатністю і своїм завзяттям у боротьбі з нахабним наїздом.

Чим більше лютує наїзник, тим краще розуміє бельґійський народ, що дні панування німців уже почислені та що день волі для Бельґії скоро наближається.

Наша Перемога в Сицилії

По перших пресових та телеґрафічних звідомленнях після наїзду на Сицилію можна було прийти до висновку, що американці та британці й канадійці вже віднесли рішальну перемоґу. Однак минають дні за днями, а союзні війська ледви третину острова мають у своїх руках. Отже перший запал нашого населення остигає, а приходить холодна розвага. Починають передумувати різні можливости. Та приходять на думку слова президента, що перемоги не треба судити з хвилевих успіхів чи невдач, а з цілости кампанії.

Воєнні критики зводять разом вісти передані воєнними кореспондентами в Америці, Англії та Канаді і від себе подають осуд положення. На підставі таких звідомлень це положення представляється на Сицилії так:

Перемога Аліянтів не підлягає сумнівови. Досі вони мають там значне число вояків, але мають теж і 8 дивізій резерви з Африки. Крім того мають знаменитий виряд, модерні стрільна і перевищають своїх противників у воздусі два рази. Це є наша сила.

Та треба глядіти і на перешкоди. Ворог має яких 10 дивізій. Є там італійці й німці. Італійці не дуже то ставлять опір, але зате є німці. Ті ще бються знаменито. Полуденевий терен Сицилії менше гористий ніж цей, що його тепер приходиться нам займати. Гори є великою перепоною в посуванню наперед. Кілька добре боронених просмиків може спинити кампанію на довший час. Деякі просмики лежать коло самого моря, отже вистарчає незначна кількість ворожих вояків, щоб стримати переможний похід Аліянтів.

Сицилія заздалегідь укріплена. Залізниці йдуть поза теперішнім боєвим фронтом, отже це на руку ворогови. Крім цього треба думати, що ворог довезе ще більше свого війська, отже боротьба буде більш завзята, ніж досі.

Ми не знаємо стратеґічних плянів ворога, ані навіть наших. Можемо лише судити потягнення одної та другої сторони. Досі знаємо теж, що населення не ставиться ворожо до окупаційної влади. Навпаки, є вісти, що сицилійці радо дружаться з американськими та британськими вояками. Такий настрій повстає із цього, що аліянтські вояки поступають людяно з місцевим населенням; зручно теж працює пропаґанда, ведена нашою армією. Там роскидають летючки по італійськи, впевняючи населення, що армія не приходить у заборчих цілях, а лише для привернення народовластя всупереч теоріям фашизму та націзму. Вістря пропаґанди звертається головно проти німців, як спільних ворогів Італії та Америки й Британії.

Формальна проклямація американського ґенерала Двайта Д. Айзенговера впевняє італійське населення, що ми збережемо закони, збережемо суспільний лад, дамо повний захист релігії, а по скільки воєнне положення на це дозволяє, буде теж панувати свобода слова та преси. Як кого наша окупаційна влада поборює, то хіба орґанізації фашистів і тому їх розвязує.

З огляду на всі ті зарядження треба надіятися, що не буде на території, занятій нашими військами, зорґанізованого опору місцевого населення. Навпаки треба надіятися, що людське трактування італійців розійдеться блискавкою і поміж населення в самій Італії і там буде підготований ґрунт для нашої перемоги.

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

6)

У тій хвилі Леон поглянув убік і побачив на фундоменті сліди іншої жертви — кров людську, кров мулярського помічника Бенедя. Та кров, застигла вже на камені, вразила його до глибини душі. Йому повиділося, що відай чи не „духи місця" жартують собі з його слів і беруть зовсім не таку марну жертву, як його жертва. Йому повиділося, що та друга страшна, людська жертва, ледве чи вийде йому на користь. Краплі крови, закріплої на камені, в темнім прокопі виглядали, мов чорні голови залізних гвоздів, що вертять, діравлять і розточують підвалини його пишної будови. Йому стало нараз якось холодно, якось тісно в прокопі, і він вихопився чимскоріше наверх.

Гості тиснулися до нього з побажаннями. Герман стиснув йому руку і промовив голосно:

— Нехай той невеликий скарб, засіяний приязними руками в підвалину вашого домуш росте і множиться в тисячу раз! Най стане підвалиною слави і багатства вашого роду!

— І так, як ваш дім нині засновується на підвалині з каменя і золота, — додав з другого боку також голосно шляхтич, — так нехай щастя і розцвіт вашого роду віднині основується на щирій приязні і прихильності всіх людей!

Леон радісно стискав руки своїм гостям, радісно дякував їм за їх приязнь і услугу, радісно прирікав працювати надальше тільки в товаристві і для товариства, — а все таки в серці його лежав ще холодний сумерк, крізь котрий грізно виднілися великі, чорні краплі крови, мов живі залізні гвозді, пробиваючі і розточуючі незначно підвалини його щастя.

Він чув з усіх слів своїх гостей якийсь холод, за котрим, бачилось, чатувала скрита глибоко в їх серцях зависть.

Між тим робітники під проводом будівничого замурували з усіх боків фундамент і виводили швидко стіну в середині прокопу. Вдарила перша година...

— Ну, досить, люди, на нині роботи! — крикнув Леон. — Треба й вам трохи забавитися. Таких днів, як нинішній, у моїм життю небагато, нехай же і для вас він буде празником. Тут вам принесуть пива і закусок, а ви, майстер, уважайте на порядок.

— Добре, прошу пана!

— А вас, мої дорогі гості, прошу за собою. Фанні, дитинко, будь господинею і займися дамами! Прошу, прошу!

Гості, весело гуторячи, пішли поміж купами цегли, каміння та дерева до дощаної, вінцями та різнобарвними хоруговками устроєної буди на перекуску. Тільки рабін і шкільники та деякі інші „хусити"[10] пішли геть, не хотячи засідати при однім столі з „трефняками"[11].

Поки в буді серед веселого гамору пани гостилися, робітники сиділи в широкім крузі під голим небом на камінню. Два помічники наливали пиво, другі два розносили різники[12] хліба та сушену рибу. Однако, робітники були якось дуже мовчазливі. Випадок з Бенедьом щемів іще всім у нутрі, ба й увесь той дивний обряд закладин дуже їм не сподобався. Хто витадав замуровувати живу пташину? Ніби то принесе щастя? А втім, може й так... Адже добре то якийсь вигадав: „Панам весілля, а курці смерть". А тут ще й ті робітники, що відносили Бенедя додому, повернули і стали розповідати, як стара Бенедьова мати перепудилася і заплакала тяженько, побачивши свого єдиного сина зомлілого, окривавленого. Зразу бідачка гадала, що вже по її синові, але коли їм удалося протверезити Бенедя, то так утішилася, мов дитина: заскакує коло нього і цілує, і плаче, і йойкає, так що аж серце крається чоловікови.

— Знаєте що, хлопці, — озвався майстер, — треба би зробити якусь складку та підратувати бідних людей, бо заки він буде слабий та незарібний, то я й не знаю, з чого їм обоїм вижити. Адже стара іглою не занипає на тільки!

— Правда, правда! — закричали робітники з усіх боків. — Скоро по виплаті, то кожний по 5 крейцарів, нам уйма невелика, а їм добро.

— Ну, а будівничий, — озвався котрийсь муляр, — він нiщо не дасть? Адже ціле нещастя через нього.

— Та й ще добре, що на тім сталося, — сказав інший. Та то камінь міг і пятьом так само заїхати!

— Треба йому казати, нехай також причиниться на бідного скаліченого.

— Але вже ви кажіть, — сказав майстер, — я не буду.

— Ну, то що, скажемо ми, — гуртом озвалися голоси.

Саме в тій хвилі вийшов будівничий з буди від гостей, щоб поглянути на робітників. Його лице вже налилося широким румянцем від випитого вина, а блискуча паличка дуже живо літала з одної руки до другої.

— А що, діти! — крикнув він, підходячи до кружка.

— Все добре, прошу пана, — відказав майстер.

— Ну, так мені й справуйтеся! — і хотів іти назад.

— Ми би до пана мали одну просьбу, — дався чути голос споміж робітників. Будівничий обернувся.

— До мене?

— Так, — загули гуртом усі.

— Ну, щож такого?

— Щоби пан були ласкаві причинитися до складки на того помічника, що його нині підоймою пришибло.

Будівничий стояв, не кажучи нічого, тільки сильніший румянець почав виступати на його лице, — знак, що просьба робітників неприємно його діткнула.

(Дальше буде).

[10] Хусит — правовірний жид, що додержується всіх релігійних обрядових формальностей.

[11] Трефняк — жид, що не додержується релігійних обрядів і їсть усяку страву.

[12] Різники — різані куски хліба.

ВИГНАНЦІ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

На протязі останніх десять років більше як чверть міліона людей найшли в Злучених Державах прибіжище від переслідувань і терору, який запанував в країнах під владою держав Осі в Европі. Між тими вигнанцями находиться дуже високий відсоток вчених і вишколених фахівців, що привезли сюди з собою своє знання і свій талант.

Ті вигнанці походять з ріжних країв і є всілякої віри і народности. Та найбільше їх з Німеччини і Австрії. Вони опинились в Америці не так як попередні іміґранти, які їхали сюди головно для того, щоб поправити своє економічне положення чи щоб втекти перед політичним або релігійним утиском. Нових вигнанців примусив до виїзду страх за саме існування: або остати на місці і згинути серед неймовірних мук, або втікати в світ за очі і рятувати життя, своє та рідні.

З американської точки погляду важно, на скільки ті біженці корисні для країни, де вони остаточно опинились. Частинну відповідь на це питання дає книжечка, яку недавно видала організація Нешенал Рефюджі Сервис, Інк., з Ню Йорку. Це найбільша установа допомоги вигнанцям в Америці. Вона помагає їм пристосуватись до американського життя і стати корисними членами тутешнього громадянства. У згаданій книжечці поданий вислід точних допитів 2,250 вигнанців, які зголосились у повищій орґанізації як фахівці в ріжних ділянках знання і праці.

З 2,250 зареєстрованих 1,236 родом з Німеччини, 547 з Австрії, решта з Польщі, Угорщини, Італії і інших країв, що тепер під окупацією націстів і фашистів. Більшість вигнанців „бездержавні", тому, що їх позбавлено горожанства краю, де родились, а американського ще не дістали. Причиною позбавлення було або те, що вони жиди чи жидівського роду, або вороже відношення до націстичного режіму, або одно й друге. Девядесять шість відсотків зареєстрованих внесли прохання за горожанство Злучених Державав. Чотири відсотки, що не внесли прохання, є тут або на відвідинах або плянують вертатись, як націзм чи фашизм буде розбитий.

Величезна більшість зареєстрованих, а то близько дві тисячі, чоловіки: жінок зареєструвалось тільки 280. Половина усіх у віці від 46 до 65 літ, себто люди з поважним досвідом і практикою. Велике число фахівців нижче 45 літ служить у збройних силах Америки.

Між згаданими 2,250 фахівцями є спеціялісти у яких сто ріжних професіях. Статистика Нешенел Рефюджі Сервис розділює їх на чотири головні групи, а то вчених і техніків, фахівців по суспільним справам і наукам, лікарів і промисловців та купців. У всіх тих ділянках Америка потребує у теперішній воєнний час спеціялістів і вигнанці можуть стати їй і на ділі стають дуже в пригоді.

В першій групі вчених і техніків зареєструвалось багато летунських інжинірів, електротехніків, металюрґістів та спеціялістів з вищими студіями в ділянці гірництва, радія і кораблів. Окрім того між ними багато механіків, спавачів (велдерс) та спеціялістів по виробу машин, знаряддя та форм для відливання. Хоч таких фахівців зареєструвалось тільки 471, то кожний з них придатний для праці у якійсь ділянці воєнного промислу.

Таксамо кожний з 508 лікарів і 81 дентистів дуже придаються Америці. Їх вишкіл не коштував нас нічого, а їх знання тепер дуже потрібне, після того, як десятки тисяч лікарів покликані до військової служби. З інших джерел відомо, що в Америці тепер перебуває більше як пять тисяч лікарів, що кінчили школи поза Злученими Державами. Біля дві третині того числа мають дозволи виконувати лікарську практику там де живуть. Одна третина, завдяки не все оправданим і слушним стейтовим обмеженням, не має можливости служити американському населенню своїм знанням у цей трудний час.

Обидві повищі групи незвичайно цінні для Америки і її населення тут же на місці. Дві остальні групи: — фахівці по суспільним справам і „бизнесмени" — придатні для ведення війни проти ворога. Між ними є журналісти, економісти, знавці ворожого промислу й торговлі, спеціялісти в ділянці ворожого транспорту; так сухоземного, як морського і повітряного. Їх знання придатне для ведення успішної пропаґанди в країнах ворога та серед придавленого ним населення. Вони мають точні інформації про тисячі детайлів ворожої індустрії, її розположення, методів праці, плянів на будуче і можливости розвитку чи занепаду. На підставі їх знання Америка може краще плянувати свою економічну війну, свою пропаґанду та свої проекти щодо майбутнього мира; щоб був трівкий. Багато цього знання, привезеного вигнанцями, вже використовується, багато ще не зужитковано, як слід.

Розслід Нешенал Рефюджі Сервис розкрив ще одну інтересну прикмету вигнанців, а іменно незвичайно широке знання чужих мов. Більшість їх знає німецьку й анґлійську мову. Більше як половина вміє по французьки. Велике число знає еспанську й італійську мови. Окрім того дуже багато з них знає менше поширені мови. Поминаючи анґлійську і німецьку мови, згадана ґрупа 2,250 вигнанців знали одну або більше з 34 мов, між ними арабську, ісляндську, японську, маляйську, перську і татарську.

Майже всі вигнанці беззастережно льояльні до Злучених Держав і по своїм переконанням демократи. Прогналиж їх до Америки тоталітарні режіми. Вони вдячні за прибіжище, яке тут найшли.

Не зважаючи на це більшість їх, особливо ті, що походять з Австрії і Німеччини, технічно вважаються „ворожими чужинцями". Це часто перешкоджує їм віддати Америці такі послуги, які вони, завдяки свому знанню й здібностям, моглиб віддати. Та з другого боку тисячі молодших вигнанців служать в армії, а другі тисячі прикладають рук і знання до воєнного зусилля Злучених Держав. Вониб могли робити це в багато більшій мірі, колиб приватні підприємці старались більше використати їх знання. Тимчасом багато компаній не бере під увагу, що вигнанців, хоч вони технічно й „ворожі чужинці", можна наймати навіть на довірочну працю за відповідним дозволом, і через це багато доброї сили ще не використано. Про це при кінці згаданої книжечки Нешенал Рефюджі Сервис сказано:

„Це цілком природно, що у такий важний час треба бути дуже обережним у підборі людей, що мають помагати Америці у її воєнному зусиллю. Та вигнанці, яких тоталітарянці вигнали з рідної землі, мають більше ніж досить причин, щоб цінити демократію.

„Сьогодня у війні, в якій люди стають до бою по стороні добра проти темних сил зла, повинноб найтись місце для кожного союзника — і треба закликати й тих, що чекають".

Загальна Рада — ФЛІС.

Майбутнє та Кінець Світа

Для людини поняття кінця світа рівнозначне з кінцем чи загибілю нашої землі, бо коли згине життя на землі і вона стане мертва, тоді для людини згине той світ, що віддзеркалюється у наших змислах.

Космічний початок і кінець.

Таксамо як народини землі, так і її кінець не може виступити із земських льокальних причин, тільки з зовнішніх, всесвітніх. Земля та її доля тісно злучені з долею всесвіта, а передовсім з долею нашого сонця. Тому наука не шукає причини кінця життя на землі і самої нашої планети в таких льокальних причинах як „потоп", що залле суходоли, вибух вулькану чи землетрус. „Кінець світа", себто кінець життя на землі та її самої може наступити і прийде лише внаслідок невблаганної еволюції, яка відбувається у всесвіті.

Одним з найпопулярніших поглядів на „кінець світа" є припущення про можливість зудару землі з якоюсь кометою чи звіздою. Одначе астрономи кажуть, що така смерть нашого світа дуже мало правдоподібна, бо такий близький перехід звізди коло землі можливий тільки раз на кілька біліонів років як це вже раз сталося тоді, коли повстала наша планетна система. Щодо комет, то вони не такі небезпечні, як цього багато людей боїться. Ось напр. у 1910. р. земля найшлася в обсязі „хвоста" великої комети Галлея і нічого нам не сталося. Метеоритів спадає на землю щодня коло 1,5 міліона, та вони дуже маленькі і не викликують здебільша ніяких шкід. Навіть такі великі метеорити, як славний метеорит, що впав у 1908. р. на Сибірі, може викликати тільки місцеві наслідки, а не пошкодить цілій землі.

Життя звязане зі сонцем.

Кінець живих істот на землі і переміна землі у мертвий ґльоб залежить від сонця. Сонце є тим благодатним чинником, що вможливлює та піддтримує життя на землі. Одначе це не діється даром. Сонце огріваючи та освітлюючи землю, тратить при цьому багато своєї матерії, свого „живого тіла", яку у формі проміннєї енерґії світляно-тепляних променів висилає зі себе.

Славний астроном Джінс представляє свою теорію про старість та загибіль нашого земного світа. Він каже, що поступнева втрата маси сонця, що заміняється у промінну енерґію стає причиною, що земля притягана слабше ослабаючим, зменшеним сонцем віддалюється від нього із скорістю 1 метра на сто літ, так, що по біліоні літ її віддаль від сонця, свого осередка світла і тепла зросте на 10 проц. нинішньої. Тому хоч би і сонце висилало таксамо багато світла і тепла, то через більшу віддаль буде слабше огрівати землю на 20 проц., а температура на землі буде на 15° Ц нижча. Одначе беручи на увагу, що до того часу зменшене масою сонце буде висилати менше проміннєї енерґії, то згаданий вчений припускає, що вже по часі біліона років температура на землі обнизиться на 30° Ц. Тоді замерзлиб усі води на землі, усі моря, озера та ріки, — також само вигинулиб ростини та тварини. Людство не моглоб довго жити у таких умовинах і люди вигинулиб з голоду та холоду.

Еміґрація на інші планети.

У таких умовинах людство мусілоб рятуватися втечею на інші планети. З них тільки дві можуть входити під увагу; перша — це сусідня планета, ближча до сонця, Венера на якій тоді буде така температура, як сьогодні на землі. Одначе тут є одна засаднича перешкода, — а саме астрономічні обсервації виказали, що атмосфера Венери має ледви 1/1000 частину тої кількости кисня, що її має атмосфера землі, — тому люди, що прибулиб на Венеру, мусілиб удушитися.

Друга планета, на яку моглоб еміґрувати людство, покидаючи завмираючу та сковану в обіймах вічного леду землю, — це Марс, сусідня планета землі дальше від сонця. В атмосфері Марса є 15 проц. кисння в порівнанні з атмосферою нашої землі, що вже створювалоб ліпші можливости життя, ніж на Венері. Одначе треба взяти під увагу, що і Марс віддалиться від сонця і температура на ньому буде ще нижча, ніж на землі, тому не булоб навіть сенсу міняти землю за Марс.

В обіймах вічного лету.

Старість та агонія нашої землі триватиме довго; вона протягнеться на багато тисяч а може міліонів років, — спричинена за малим допливом сонячного тепла. Спершу загине життя в підбігунових просторах, потім у поміркованих смугах, де нині живе біле та жовте людство, а вкінці вічні леди покриють і нинішню гарячу смугу, краї чорних людей. Замерзнуть водопроводи, а з ними стануть великі електрівні, що досі давали енергію, світло та тепло змерзлій людности.

Крім такого образу кінця нашого світа, є ще можливість іншого, приспішеного. Як кажуть астрономи, наше сонце належить до типу звізд, які находяться в „небезпечнім стані"; такі звізди можуть нагло зачати корчитися і рівночасно зменшувати до незвичайно малих меж кількости випроміненої енерґії (світла і тепла). Колиб наше сонце перейшло до звізд такого типу, тоді наші моря сталиб скоро ледом, а атмосфера остудилась би на плинке повітря, бо температура землі рівнялась би тоді коло 200° Ц нижче зера. Ціла поверхня землі булаб покрита 7 метровою верствою повітряного снігу, що повстав би з остудження водної пари, що находиться у повітрі.

Майбутнє життя.

Одначе ті образи це далека кінцева будучина нашого світа. Покищо ми мешканці землі, ми живемо на самому початку початків життя. Перед людством ще ціла довга будуччина, так як перед людиною, що прокинулася мрячним раннім-ранком — стоїть цілий довгий день. Природники припускають, що життя людства поплине осьтакими шляхами: роззброєння, утворення Злучених Держав земної кулі, загибіль суспільних недуг як туберкульози, пістряка (рака) та ін., продовження людського життя та поправа раси. При кінці людство опанує міжпланетні простори і пізнасть найближчі до землі небесні тіла.

Астрономи кажуть, що життя на нашій землі мусить мати свій кінець. По повільнім завмиранні буде земля кружляти коло сонця, що холонутиме, як мертва, холодна планетна брила, покрита сніжним покривалом снігу. Хоча нам нічого боятися такого кінця, бо ми щойно живемо на початку тих часів, яких кінець буде такий сумний, всеж людська думка вже сягає і туди, як це прегарно описав геніяльний письменник Велс у своїй фантастичній повісті „Машина часу".

НАЙКРАЩІ КАДЕТИ.—У школі бомбардирів у Сан Анджело, Тексас, добули перше місце ці три кадети (від лівої руки до правої): Валтер Цацковскі з Аліквіпи, Па; Едвард Дж. Косиковський з Торингтону, Конетикот; та Едвин Бравн, зо Шелбівилу, в Кентокі.

НІМЦІ ВИНИЩУЮТЬ НЕЗДІБНИХ ДО ПРАЦІ ЖИДІВСЬКИХ РОБІТНИКІВ

ЛОНДОН (ОНА). — „Поліш Джуіш Обзервер" в Лондоні помістив оповідання тринацятьлітнього жидівського хлопця, якого виміняно за німецького полоненого, що німці винищують в Польщі нездібних вже до праці жидівських робітників. Наприклад, хлопець оповідає між ін., що в фабриках амуниції в Радомі працювало поважне число жидівських робітників і як котрий з них не вийшов до праці через сім днів, то був негайно розстріляний. Таким чином німці розстріляли масу жидівських робітників. Вони не питали з яких саме причин чоловік не виходив до праці, а відразу вязнили і вели на розстріл.

Свідок оповідає, що він бачив, як одного разу німці розстріляли тринацять жидівських робітників і одну жінку. Всі заплатили смертю за те, що з певних причин не могли вийти до праці. Наприклад, одна жидівка опарила собі при роботі руку і була відправлена додому, але німці забули записати, що в фабриці стався випадок. Як робітниця не приходила через сім днів до праці, то її зараз найшли і без ніяких допитів повели на розстріл. Подібних випадків траплялося багато. Націсти користають з кожної нагоди і мстяться над жидівським народом.

РУМУНИ ПРИМУШУЮТЬ ПОЛЯКІВ ДО ПРАЦІ

ЦЮРІХ, Швайцарія, (ОНА). — Як німці напали і розбили Польщу, то багато поляків втікло до сусідніх держав Мадярщини і Румунії. Мадяри приняли польських втікачів досить добре. В багатьох випадках старалися найти для них спосіб прожитку, а хто хотів виїхати закордон, то, якщо мав троха грошей — міг це дуже легко зробити. Румуни не приняли польських втікачів з такою щирістю, як мадяри. Навіть так звана вища верства дивилася на збігців з погордою. Польський уряд був інтернований, а молоді і здібні воювати польські офіцири опинилися в біді і не могли так легко виїхати закордон, як їх товариші з Мадярщини.

В Румунії тепер находиться поважна кількість польських втікачів і румунське правительство, яке находиться під контролею німецької офіцирні, не трактує втікачів в гуманний спосіб. Наприклад, всі працездатні поляки мусіли зареєструватися і їх румуни гонять до примусових робіт. Хто відмовляється від праці, то, на підставі розпорядку міністерства заграничних справ, його негайно інтернують. Тільки члени польського уряду і їх родини є звільнені від фізичної праці, а решта втікачів мусить працювати.

AMERICAN HEROES

BY LEFF

When our mortars were pounding Maknassy Hill near Sidi Bu-Sid in Africa, Private James Rugolo of Brooklyn, New York, was one of the men bringing up the ammunition. Struck by shrapnel, he kept going until he dropped, was awarded the Purple Heart. On every battlefront men like Rugolo press the attack relentlessly, regardless of personal cost. Are you doing enough to keep our attack rolling through Payroll Savings?

УСПІШНИЙ КИТАЙСЬКИЙ РЕЙД НА ЯПОНЦІВ.

ЧУНҐКІНҐ. — Китайські війська доконали успішного рейду на окупований японцями острів Ґванґкуа, що лежить 60 миль від Фуав. Вбито багато японців і забрано велику воєнну добичу.

ГАЛИЦЬКІ ВТІКАЧІ НА КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

ЦЮРІХ, Швайцарія, (ОНА). — З Будапешту прийшла вістка, що мадярський суд засудив рабіна Дишинського з Хусту, на Карпатській Україні, на чотири літ тюрми. Засудив за те, що рабін укривав у себе галицьких втікачів, які перейшли польсько-мадярську границю і скривалися в рабіновій хаті.

До Швайцарії вже віддавна приходять вісти, що галицький нарід втікає з націстського пекла і ховається в Карпатських горах. Багатьом вдається перекраститися на Мадярщину, але там також не гаразд, бо мадяри виловлюють втікачів і віддають німцям.

ПЛАСТ

3)

ВИКОНАННЯ ЗАКОНУ.

Скавтовий закон для англійських хлопців, це не якийнебудь неосяжний ідеал, а реальна дійсність. На честь скавта треба покладатися, бо скавт завше говорить правду й додержується свого слова. Колиб який з хлопців сказав неправду, обманув кого або не виконав своєї обіцянки, даної на слово чести, то у нього відбирається скавтова відзнака і він перестає бути членом скавтової організації.

Кожен скавт що дня робить принаймні, одно добре діло або приятельську послугу, якою він дійсно поміг кому-небудь. Чи врятував кому скавт життя, чи відступив лише своє місце, чи подав першу медичну поміч, чи прибрав тільки з крутих сходів лушпайки, на котрих міг хто-небудь посковзнутись і впасти, все це добре діло. Велике чи мале, тяжке чи легке — все одно, аби воно випливало з почуття обовязку служби ближнім.

Ціле скавтове виховання пристосоване до того, щоб молодь набувала свої уміння і знання, щоб потім ужити їх для помочі другим. Це показує гасло скавтів: „Будь готовий" (Be prepared!) — себто будь готовий завше помогти ближньому. Хто не робить що дня найменше одного доброго діла, той не є правдивим скавтом, хоч би він був довший час у скавтовій організації і мав відзначення.

Кожен скавт має певну суму заощаджених або зароблених грошей, покладених в ощадній касі або банкові на своє імя. Він ощадний не тому, що хоче збірати гроші, як це роблять скупі люди, але для здобуття можливости помогти іншим або матеріяльно підтримувати яку-небудь ідейну справу, якій він співчуває.

Кожен скавт не курить і не пє алькогольних трунків. За вживання негарного слова інші скавти виливають винуватому в рукав кухоль холодної води.

Всі ці звичаї, хоч про них і не говориться в скавтовому законі, але які є практичним приложенням його в життя, сумлінно виконуються англійськими скавтами і їх варто було перейняти і нашим пластунам.

Скавтінґ як світовий рух.

З Англії скавтінґ поширився зпершу в англійських кольоніях, а потім і в інших державах. В ті часи европейська війна вже висіла в повітрі і тому зпершу німецькі, а потім французькі військові кола, вбачаючи в скавтінґові нову військову видумку англійців, задумали скористуватися цим рухом для піднесення боєздатности народу шляхом виховання молоді на військових розвідчиків. Але більшість інших народів всеж зрозуміла правдивий дух скавтінґу і не бралась накидати йому мілітарних завдань.

Початком світового скавтового руху можна рахувати 1911-тий рік, протягом якого заснувалися скавтові організації в Швеції, Данії, Норвеґії, Голяндії, Італії, Арґентині, Чіле, Японії, Китаї, Чехії, Польщі й Росії. Світова війна, очевидно, не могла сприяти успішному розвиткові міжнародного скавтінґу і тому лише після 1918 року він починає знову рости і зміцнюватись. Завдяки ініціятиві анґлійців прийшло до заснования міжнародного скавтового бюра (Boy - Scouts International Bureau, 25, Buckingham Palace Road, London S. W. 1.) та світового скавтового союзу, до якого ввійшли членами скавти таких держав: Австрія, Альбанія, Злучені Держави, Анґлія, Арґентина, Бельґія, Бразилія, Голяндія, Греція, Данія, Еквадор, Еспанія, Естонія, Єгипет, Італія, Китай, Куба, Литва, Ліберія, Люксенбурґ, Норвеґія, Панама, Перу, Польща, Португалія, Румунія, Сербія, Сіям, Угорщина, Уруґвай, Франція, Чехія, Чіле, Швайцарія, Швеція й Японія. Це скавтове бюро видає трьохмісячник "Jamboree", присвячений справам міжнародного скавтінґу.

В сучасному світовому скавтінґові помічається два напрямки: один має певні мілітаристичні тенденції (Франція, Польща, Бельґія), другий стає цілком осторонь від військових справ і головною своєю метою ставить розвиток фізичних і духових сил молоді шляхом життя серед природи. Ідеольоґом цієї течії є Е. Сетон-Томсон і ті скавтові орґанізації, які працюють після вказівок його книжки "The Book of Woodcraft". Англійський скавтінґ пішов середнім шляхом, не впадаючи ні в мілітаризм, ні в паціфізм. Поруч цих напрямків істнують скавтові орґанізації, які мають певне політичне забарвлення, напр., християнські скавти, чеські скавти-соціялісти, або національне. В Анґлії, Франції і Німеччині істнують поруч усі ці напрямки, які заступлені окремими самостійними скавтовими союзами.

(Кінець буде).

Випробовують Нові Харчі

Крайовий Інститут Огородів Перемоги, „Викторі Ґарденс", скликав конференцію до Огородничого Товариства в Ню Йорку, щоб поширити започаткований виріб нових харчових виробів, призначених для вивозу до країв, окупованих тепер німцями та їх прибічниками. Харчі вже випробувано на стільки, що почали їх виробляти у фабриках і пакувати в бляшані коробки, „кенс". Роздачею нових харчів має занятися Бюро Чужоземної Допомоги й Реґабілітації, що на його чолі стоїть був. ґовернор стейту Ню Йорк Герберт Лімен. Нюйорським відділом цього бюра проводить Дюї Андерсон і від нього публика довідалася про нові харчі та їх роздачу. Вони цікаві тим, що досі ще ніхто такого не придумав, як це, що тепер сказано. Не в тому новість, що харчі спрепаровані як мішанина різнородних ростин та інших орґанізмів, але в тому, що харчі випробувано на жолудках, на язиках, на піднебінню людей, що примандрували в Америку з чужих країв. До проби закликано аж 17 народностей зпоза Америки, в більшости ці, що поселилися над Середземним морем в Европі. Туди мають післати впершу чергу оті харчі. Для вспокоєння американських автохтонів бюро оголошує, що ці харчі непридатні для американців і тому вони не зменшать американських харчових припасів. Знавці вже давно придумали ці, такби сказати „синтетичні" харчі і їх уже виробляють у фабриках на Західньому Побережжу. Там багато городини, головно сої, і тому там позакладано фабрики. Новий продукт, як кажуть, є є „короною американської помисловости".

Спрепаровані харчі мають іти на допомогу народів, що їх Америка й її союзники визволять з німецького ярма. Харчі не будуть іти туди в безконечність, але доти, доки населення краю не відбудує свого хазяйства, доки не обробить свого поля, доки не розмножить своєї худоби. Прохарчування повоєнних країв конечне передусім з гуманного боку. Як не буде харчів, кинуться всілякі недуги, які винищуть до щенту цілі краї, як це бувало в давних часах. Появляться пошести, яких ослаблений людський орґанізм не буде всилі побороти, а держави не будуть мати доволі медичної помочи їх стримати. Не є виключене, що такі пошести можуть перенестися в Америку і тут здесяткувати людей, як це було в часі першої світової війни з інфлюенцою. Отже Америка має теж і свій інтерес у висилці спрепарованих харчів.

На підставі вістей, які вже наспіли в Америку, допомога харчами мусить потривати кілька літ. Війна винищила худобу на заріз, худобу потягову, а також і господарське знаряддя. Щоби відбудувати якийсь край, треба всього, від голки та нитки аж до корови, коня й рільничих машин. Це довга дорога, коли зважити, що найсамперед треба буде відбудувати мешкальні доми, чи хочби примітивні захисти.

На конференції підніс полк. Ґартер значіння Огородів Перемоги для прохарчування населення Америки. Він звернув увагу на моральну вартість такого огородництва. Родини стають незалежні, приготовані на несподівану скруту і призвичаюються до фізичної праці на полю. Така праця подібна до праці, що її виконують американські вояки на полі бою, бо заправляє все населення до невигод.

ПАЛЕСТИНІ ГРОЗИТЬ ДЕПРЕСІЯ

ЄРУСАЛИМ (ОНА). — Товариство палестинських індустріялістів повідомило комісаря торговлі, що перемога аліянтських військ в Лібії, Альжірі й Тунісі — відбилася на Палестині в той спосіб, що здається буде треба позамикати багато фабрик. Як у Єгипті була велика британська армія, то палестинські заводи не переставали робити, а як ця армія вигнала німців й італійців до Европи, то тепер люди остались без праці.

Англійська й американська армії тепер бються на другому кінці Середземного моря і потрібні до війни річи можуть діставати з Англії. Товариство палестинських індустріялістів звернулося до комісаря торговлі з просьбою, аби він старався найти ринок збуту на палестинські товари в сусідних краях.

Робітничі юнії також передбачають депресію в Палестині і федерація праці вже обговорювала цю справу на конвенції.

ТАРЗАН, ч. 885. В ожиданню небезпеки.

Зіля пояснила, що вона покинула край Палядинів, бо тужила за рідними джунглями. Припадком відкрила свого старого приятеля Тарзана в клопоті й помогла йому.

Тепер вона повела Тарзана до свого схоронища, яке збудувала вона й її брат Томі на деревах.

Власне свитало, і хлопець щойно пробуджувався. „Тарзан!" він крикнув і скочив до Тарзана.

„Ми безпечні", сказав хлопець, „і тепер ти з нами, Тарзане!" Тарзан потряс головою: „Ні, як ти лишишся зі мною, ти будеш у великій небезпеці".